

**GOMBOS PÉTER: DOBJ EL MINDENT...
ÉS OLVASS! PONT KIADÓ, BP., 2013.****Diószegi Endre: Elemez, értelmez, átél és érez**

A kötet cím találó, magam is ezt tettem. A szerzőnek igaza van. Olvasni minden test- és élethelyzetben lehet, sőt szükséges és kell. Néha vezényszóra, néha simogatásra, sokszor belső késztetésből. A szerzőnek igaza van, mondom, nemcsak azért, mert az olvasás szent ügy, hanem azért is, mert olvasni jó. S ki tudhatná ezt jobban, mint egy olvasáskutató.

Gombos Péter kötete egyszerre tudományos és ismeretterjesztő: tanulmányok, esszék, könyvkritikák, recenziók, reflexiók sajátosan válogatott gyűjteménye. Olvasásra ösztönző kalauz.

A kiadvány szerkezete is tökéletesen megfelel a fenti műfaji sokszínűségnek. Elsőként jönnek az állítások. Válogatás az olvasáspedagógiai írások közül. A diagnózis meghatározása után egy jó háziorvoshoz méltóan jönnek a gyógyító pirulák. Javallatok az olvasóvá nevelés, válás sokféle lehetőségére. Mert bizony a szerző igazi erőssége nem abban áll, hogy megmutat egy utat, hanem felvet több eszközt, módszert, amelyek lehetnek sikeresek, ha a hatóanyag olyan szervezetbe jut, amely fogékony rá. De nem csodaszerek, amelyek mindenkit és mindenkor megjavítanak. Dobj el mindent és olvas! címmel egy sajátos olvasási gyakorlatot is kapunk az első fejezet végén: a tanóra megszakítható, a kedves könyvüket maguknál tartó diákok egy megadott jelre, egy bizonyos időtartományban, kiszakadva térből és feladatból, alámerülhetnek egy történetbe.

Jó ötlet, mondanánk, sőt, remek ötlet, de már látom is magam előtt azokat a tanárokat, akik a tanterv és a tananyag „lebonyolításának” elkötelezett harcosai. Rosszallóan vonják majd össze a szemlődöküket. Hogy lehet így megtartani egy szabályosan megtervezett órát, mekkora sérülések érik a tananyagot, óravázlatot, tanmenetet, helyi tantervet, ha csak úgy két füttyszó között vadul olvasni kezdenek a diákok. Magam is tanár volnék, sokszor találkoztam már azzal a jelenséggel, hogy a diák a pad alatt olvas, és azzal is, hogy az ilyen-olyan okból az irodalmi kánonban szereplő szövegek nem okoznak kitörő örömet a tanulóknak. Egy alkalommal, egy Jókai-regénnyel szembeni elutasító magatartásra válaszul azt találtam mondani, hogy Jókai zseniális, humoros, nagyszerű elbeszélő. A diákok inkább unalmasnak találták. No, de a következő 4 órán (értsd 4x45 perc) felolvastam *A kétszarvú ember* című regényét. Meghallgatták. Nyertem harminc hallgatót/olvasót, mert a kalandos történet és a különleges helyzet még a nagyobb diákokat is elragadja. Vesztettem néhány óravázlatot, nem kár értük.

A szerzőnek igaza van, kezdtem, s most folytatom. Az olvasóvá nevelés, válás, az emberformálás, gondolkodás és attitűd kialakítása többet ér, többet is hoz majd később a tanmenet elemeinek keresztülpréselésénél. Az a néhány perc az órából jócskán megtérül az értő és olvasni szerető személyiség formálódásában, és vissza-

hat tanulási, ismeretszerzési szokásaira, módszereire. Az első fejezetben a diagnózis és a gyógy mód az állítások és a példák kettősségében mutatkozik meg. Ugyanez a szerkezet jellemzi a könyv további négy fejezetét is. Az állítások és megállapítások ezekben is megvannak, a példák zöme azonban konkrét szövegpélda. A tematikus és műfaji csoportosítás lehetőséget ad a szerző számára, hogy magyar és külföldi szerzők műveinek ismertetésekor rámutasson a „jó gyakorlatokra”, lehetőségekre, módszerekre, amelyek az olvasás népszerűsítésének szolgálatába állíthatók. A könyvismertetések, könyvkritikák nem csupán egy adott mű megítélésében segíthetnek, vagy könnyíthetik meg a választást olvasmány és olvasmány között, hanem eszközöket adnak szülők és tanárok kezébe, amelyeket innentől fogva lelkesen használhatnak. Lázár Ervin, Csukás István, Janikovszky Éva, Varró Dániel, Lackfi János és számos más magyar szerző műve kerül terítékre a tanulmányok és recenziók sorában. De nem fukarkodik a szerző a népszerű, értékes és érdekes külföldi irodalommal sem. Silvana De Marin keresztül a fantasyk világába, Ann Fine segítségével az ifjúsági regények divatos példáihoz, Suzanne Collins kapcsán a ma fokozott érdeklődésre számot tartó (*Az éhezők viadala*) abszurd világba kalauzolja el az olvasót.

Az olvasáskutató nézőpontja egyrészt a szakemberé. Amit ír, mond, javasol, azt módszeres kutatások és elemzések előzték meg. Tétélesen vizsgálhat olyan tényeket, amelyek hazánkban és a világ más országaiban megjelent irodalmi szövegek befogadásával kapcsolatosak. Módszeresen értelmezheti jelen korunk olvasási nehézségeinek okait, az olvasási szokások megváltozásával kialakult helyzetet, ennek rövid- és hosszú távú következményeit. Az olvasáskutató szakember, akinek a kezében a szöveg nem csupán élmények forrása, hanem eszköz az olvasás és persze a megértés

elemzésének rendszerében. Eddig tart a szigorúan szakmai oldal.

De az olvasáskutató olvasó is, akinek jó és rossz érzések kavarnak a lelkében, ha meséket, regényeket, novellákat, különféle műfajú szépirodalmat olvas. Aki beleél, átél, érez, befogad, megért és természetesen továbbgondol, akárcsak mi magunk. A kötet szakmaiságon túlmutató erénye, hogy az olvasás lélektanába is bepillanthatunk a könyvekről való elmélkedés ürügyén. E kettős én tetten is érhető a tanulmányok és kritikák szövegeiben. Az előbbiben hangsúlyosabb az elemző én, a másodikban pedig az érző, ezekben a szövegrészekben személyesebb is a hang. Ez fontos dolog, hiszen az olvasásról és az olvasnivalóról nemcsak irodalomelméleti, módszertani szempontból lehet beszélni, hanem a befogadott élmény alapján is. Az élményközpontú olvasás elengedhetetlen feltétele az olvasóvá válásnak.

A tények makacs dolgok. Manapság számos adattal lehet alátámasztani az olvasási kedv, szokások lanygulását; ezt lehet nem szeretni, de vitatni nem nagyon érdemes. Különösen a fiatalok életmódjának ismeretében kár elvitatni a statisztikák hitelességét. Kevesebbet, mást és máshogy olvasnak világszerte, így Magyarországon is. Ezen lehet keseregni, veretes erkölcsi normákra hivatkozva meg- és elítélni korunk értékrendjének devalválódását. De lehet, és talán kell is megoldási javaslatokon törni a fejünket, cselekvési megoldásokra sarkallni, összegyűjteni és közreadni olyan példákat, legyenek azok akár jól felhasználható szövegek, akár módszerek, megoldások, amelyek nemcsak bekötik a sebet, hanem gyógyítják is azt. Gombos Péter ezt teszi ebben a kötetben, ettől hasznos és jó olvasmány szülőknek, tanároknak, a nevelés és oktatás területén dolgozóknak és persze mindenki másnak is, aki szeret olvasni.

Tehát: Dobj el mindent... és olvas!